

**Bedömarutlåtande efter utvärdering av
huvudområdet Finskugriska språk vid
Uppsala universitet, Språkvetenskapliga
fakulteten**

2020-09-03

Uppdrag och förutsättningar

Bedömarpanelens uppdrag har bestått i att utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt Riktlinjer för Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar (UFV 2015-475) och med stöd i Språkvetenskapliga fakultetsnämndens modell för kvalitetsuppföljning och utbildningsutvärderingar 2017-2022 (Språkfak 2018/13) utvärdera huvudområdet Finsk-ugriska språk vid Uppsala universitet. Språkvetenskapliga fakultetsnämnden har valt att som grundprincip använda huvudområde som utvärderingsenhet inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Perioden som ska utvärderas motsvarar läsåren 2018–2019.

Underlag och genomförande

Underlaget för bedömarpanelens utgörs av en självvärdering, platsbesök samt ett dokumentationspaket omfattande bland annat kursplaner, utbildningsplaner och kursrapporter, se vidare bilaga 1.

Efter att ha tagit del av självvärderingar och kompletterande dokumentation från huvudämnena samt övergripande information om Uppsala universitet gjorde panelen ett platsbesök den 20–24 april 2020, och träffade då företrädare för samtliga huvudämnen. På grund av den pågående coronapandemin genomfördes detta besök virtuellt med hjälp av videokonferensprogrammet Zoom.

Inom panelen gjordes en arbetsfördelning så att en senior panelmedlem tog huvudansvaret för varje huvudämne, med ytterligare en senior medlem som andraläsare. Vidare ansvarade studeranderepresentanterna för bevakning av vissa aspekter i alla huvudämnena, huvudsakligen rörande Mål 7 och Mål 8, samt punkter under rubrikerna 2. *Övriga aspekter av vikt för utbildningens kvalitet* och 3. *Övriga aspekter*. Samtliga panelmedlemmar deltog i alla möten under platsbesöket, bortsett från några få tillfällen då en panelmedlem hade förhinder.

Efter platsbesöket har detta utlåtande skrivits av den för huvudämnet ansvariga panelmedlemmen med hjälp av andraläsaren, studentrepresentanterna och övriga panelmedlemmar.

Bedömarpanelen har haft följande sammansättning:

- Hans Lindquist, professor emeritus i engelska, Malmö universitet (ordförande)
- Hanne Leth Andersen, rektor, professor i universitetspedagogik, Roskilde Universitet
- Marcus Eng, studiebevakare vid Uppsala Studentkår (studeranderepresentant)
- Riho Grünthal, professor i finsk-ugrisk språkforskning, Helsingfors universitet
- Magdalena Sörle, masterstudent i svenska, Uppsala universitet (studeranderepresentant)
- Gunhild Vidén, professor emerita i latin, Göteborgs universitet

Sammanfattande utlåtande

Masterexamen i finsk-ugriska språk fortsätter från studier på grundnivå i Estniska, Finska, Ungerska eller Samiska.”

Kursutbudet på D-nivån inom masterexamen är en fortsättning på kandidatexamen och det är kännetecknande att språkfärdighetskurser spelar en ganska stor roll även här. Det finns en stark koppling mellan nivå A–C på kandidatnivån och nivå D inom masterexamen. De fyra ovannämnda språken utgör var för sig en egen inriktning, fastän det finns gemensamma teman, till exempel språkliga varieteter och språkhistoria. Det finns relativt få studenter på D-nivån. Många studenter arbetar på dagtid och flera kurser har därför förlagts till kvällstid, vilket inte är helt optimalt. All undervisning sker på distans.

Mål 1 betonar brett kunnande inom området samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete. Det stora antalet faktaorienterade kurser har sina fördelar och ökar kunskaperna, medan tillämpningen av kunskaper med hjälp av utvalda metoder och självständig kritisk hantering av forskningsorienterade frågeställningar och problemlösning inte får lika mycket utrymme. Här ser vi en utvecklingsmöjlighet. Ämnet har kompetenta lärare, som också skulle kunna införa gemensamma kurser som belyser språklig variation i det finsk-ugrisk-talande Sverige och språkens geografiska huvudregioner. Med detta exempel föreslår vi, att gemensamma metodkurser utvecklas för studenter av olika finsk-ugriska språk, särskilt mellan de

närmare besläktade estniska och finska, medan minoritetsfrågor lätt kan kopplas till hela språkfamiljen. Ett ytterligare område där personalen har god kompetens och som kunde utvecklas i samarbete med andra ämnen är språkkontaktforskning.

Dessa exempel försöker visa två utvecklingsriktningar. För det första, att metodiska färdigheter förstärks under D-kursen, vilket skulle understödja studenternas självständiga uppsatsarbete på E-kursen. För det andra är det viktigt att utnyttja kompetensen hos lärarna i de olika språkämnen i gemensamma kurser, som kan organiseras under ett gemensamt tematiskt eller metodiskt paraply. Ämnet har också goda erfarenheter av distansundervisning, som kunde göra det möjligt att utnyttja internationellt samarbete mer både i undervisning och forskning.

Nedan återges Högskoleförordningens examensmål för masterexamina med korta kommentarer om måluppfyllelsen.

Kunskap och förståelse

Mål 1

För masterexamen skall studenten visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl brett kunnande inom området som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Bedömning

Vi bedömer att målet uppfylls. Det finns dock skillnader mellan de olika språkinriktningarna. Studenter som har valt estniska, finska eller ungerska som huvudinriktning har nått baskunskaper under A–C-nivåerna och fördjupar sina kunskaper på masternivån.

Rekommendation

Knyt ihop språkhistoriska aspekter med samhällets utveckling. Visa tydligare de enskilda språkens relationer med hänsyn till närliggande och andra uraliska språk.

Färdighet och förmåga

Mål 2

För masterexamen skall studenten visa fördjupad metodkunskap inom huvudområdet för utbildningen.

Bedömning

Vi bedömer att målet uppfylls. Självvärderingen nämner flera delkurser med ingående metodiska aspekter. Dock kunde mer vikt läggas vid metodiska färdigheter gällande språkvetenskap och strukturella och kritiska textkunskaper.

Rekommendation

Förstärk kunskapen om metoder inom den jämförande språkvetenskapliga forskningen och sociolingvistikens och deras betydelse för ämnet. Tydliggör hur olika metodiska val svarar mot olika företeelser och frågeställningar. Uppmuntra studenten att hitta metoder som understöder de egna uppsats- och forskningsintressena.

Mål 3

För masterexamen skall studenten visa förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information.

Bedömning

Målet uppfylls främst genom examensarbetet. Förmågan att hantera komplexa företeelser tränas inte minst genom arbete med mindre kända språk där det finns bristande dokumentation.

Rekommendation

—

Mål 4

För masterexamen skall studenten visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete.

Bedömning

Vi bedömer att målet uppfylls. Självvärderingen betonar att det begränsade antalet studenter ger lärare större möjligheter till kommunikation med de studerande. Här har vi en viss strukturell paradox, ty å ena sidan är samarbete mycket viktigt, medan å andra sidan förmågan att arbeta självständigt måste betonas.

Rekommendation

Uppmuntra studenter både att hitta forskningsområden och frågeställningar som de finner intressanta, och att söka möjligheter till dialog med andra studenter eller forskare, vilket understöder utvecklingen av självständiga arbetsformer.

Mål 5

För masterexamen skall studenten visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart redogöra för och diskutera sina slutsatser och den kunskap och de argument som ligger till grund för dessa i dialog med olika grupper.

Bedömning

Självvärderingen svarar inte direkt på frågan. Kommunikativa kunskaper, som studenten lär i sitt huvudspråk, är viktiga. Vetenskaplig argumentation ska förbereda studenten för forskningskunskap, som behövs på nivå E. Vi finner att uppfylls med viss tvekan. Dock saknas inslag som övar dialog med olika grupper.

Rekommendation

Inför moment där populärvetenskaplig kommunikation övas. Organisera tvärspråkliga tematiska moment under delkurser som har tyngdpunkten på olika nationella språkvetenskapliga tendenser, till exempel Estniska/Finska/Samiska varieteter samt modern (Estnisk)/Finsk/samisk språkvetenskap och språkhistoria.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Mål 6

För masterexamen skall studenten visa sådan färdighet som fordras för att delta i forsknings- och utvecklingsarbete eller för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Bedömning

Vi bedömer att målet uppfylls. Självvärderingen betonar en rad generiska färdigheter som framför allt tränas på nivå E. Bedömningsgruppen anser att de är viktiga och även kunde ingå i några delkurser som projekt och övningsarbeten på D-nivån.

Rekommendation

Klargör de mest aktuella forsknings- och utvecklingsområdena. Ta upp möjliga arbetsuppgifter utanför akademien, till exempel genom kontakt med arbetsmarknad och alumner.

Mål 7

För masterexamen skall studenten

- visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete.
- visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Bedömning

Vi bedömer att målet uppfylls. Självvärderingen lyfter fram minoritetsspråksfrågor som har samhällsrelig betydelse.

Rekommendation

Klargör skillnaden mellan samhällsetiska och forskningsetiska frågor som bägge är viktiga för olika finsk-ugrisk talande grupper i Sverige, Skandinavien och utomlands.

Mål 8

För masterexamen skall studenten visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

Bedömning

Det framgår inte av självvärderingen om detta mål uppfylls fullt ut.

Rekommendation

Inför moment där de studerande får möjlighet att reflektera över sitt eget lärande, till exempel genom att skriva journal eller loggbok.

Aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk/ ämnesdidaktisk kompetens samt lärarkapacitet.

Bedömning

Lärarkapaciteten består av en professor i finsk-ugriska språk samt en professor i estniska som är på väg att pensioneras, två docenter (estniska, samiska) och fyra deltidsanställda universitetslektorer (2 i ungerska, 2 i finska) vilket täcker de största finsk-ugriska språken samt samiska som ett gemensamt skandinaviskt minoritetsspråk. Ungerskans ställning bör förstärkas på grundnivån för att ha realistiska utbildningsmöjligheter på avancerad nivå ty ungerskan är det finskugriska språk som historiskt sett har mest omfattande litterär tradition. Också samhälleligt avviker Ungern från andra områden där finsk-ugriska språk talas.

Personalförändringar kommer att drabba framförallt estniskan, vars tjänsteinnehavare har haft en central roll under de senaste åren. En fulltidslektor i finska skulle möjliggöra mera omfattande utvecklingsarbete på avancerad nivå.

Utbildningens kontinuerliga uppföljning och utveckling

Bedömning

Utbildningen följs upp genom kursutvärderingar och kursrapporter som behandlas i ämneskollegium och institutionens lärarkollegium. Uppföljning sker även på institutionsnivå.

Ytterligare aspekter

Här görs en samlad bedömning av följande aspekter:

- internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas,
- jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen,
- utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv,
- att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen,
- det finns en tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö för alla studenter

Ämnet har goda internationella kontakter med andra europeiska universitet där motsvarande ämnen undervisas. Nätverket har skaffat strategisk finansiering för samarbetet. Detta sker delvis på grundnivån, där framförallt språkkurser står i fokus. Här har nätverket bra möjligheter att utveckla samarbetet till en mer avancerad nivå.

Självvärderingen svarar inte på frågan hur jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen, utom att de ingår i språkinläringen i form av grammatikaliska skillnader mellan språk.

Ämnet har ett varierande förhållande till samhällets behov. Samiska och finska är både officiella minoritetsspråk i Sverige, vilket gör att

akademisk undervisning och utbildning av sakkunniga är ytterst viktig. Undervisningen i estniska har tagit en ny riktning, där också lärarutbildning ingår som ett alternativ. Minoritetsfrågor i dagens samhällen hör till de viktiga kontextuella aspekter som de finsk-ugriska ämnen måste ta hänsyn till. Här har ämnet ett klart utvecklingsområde.

Studenterna har möjlighet till kursutvärdering, medan deras roll kunde vara mer aktiv. Vi bedömer att detta problem delvis är förorsakat av distansundervisningen, som ger mindre möjligheter för studenterna att umgås regelbundet och ha gemensamma akademiska intressen.

Då utbildningen utgörs av distansundervisning är studiemiljön således helt digital.

Bilaga 1: Underlag till bedömargruppen

Bilaga 2: Program platsbesök, den 20–24 april 2020